В лісі знявся переляк...

Першим вісником прибіг сам не свій — аж мордочка йому побіліла — бувалий в бувальцях чорновухий Заєць. Захекавшись, він перебіг цілим лісом й кого тільки спіткав по дорозі, перед кожним сідав на задні лапки, передніми витирав вуса, відкашлювався й пошепки говорив:

— Біда, братця! Біда-а!.. Бачив я, своїми очима бачив на узліссі мисливців, собак, загонщиків... Тисячі, ти-и-сячі йдуть сюди... А в кожного по кілька блискучих рушниць... Ріжки мідяні, а торбинки величе-е-зні, мов лантухи... А собак! А собак! — тисячі!.. Тікай, братця, куди хто!..

На цих словах він відсапував й прожогом летів далі до нової зустрічі. Навіть здибавши Лисицю, що саме вилізла з нори й, приплющивши око на сонце, потягувалася зі сну, навіть перед нею був спинився на мить й гукнув:

— Біда, братця!.. Мисливці на узліссі!.. Тисячі...

Але ж згадав, що й від самої Лисиці йому так само може бути біда, а через те чкурнув ще дужче.

Всі мешканці лісу заворушились...

Хто тікав у поле, хто ховався у нору, хто шукав схови в дуплах або ж біг до очерету, що густо поріс понад болотом.

А це, й справді, залунав постріл, загавкали ловецькі пси, заграли ріжки...

Мавка Вербинка, що на день ховалася у великому дуплі старої верби над болотом, прокинулась й нашорошила вуха. Серце їй болісно

стислося. Багато вже разів на своєму віку чула вона те собаче гавкання, ріжки, страшні постріли... Чула й знала, що багатьом звірам та птицям вони віщують смерть. Знала й те, що ще більше буде таких нещасних, котрі довгий час конатимуть від ран, зарившися десь під кущами в листя. Будуть і такі, що вичуняють, але на все життя лишаться каліками.

З її чудових, такого кольору, як фіалки, очей полилися блискучі сльози. Вона миттю вискочила з верби й незримо побігла, наче полетіла понад землею, до сусіднього великого лісу, щоб кликати своїх подружок на поміч.

Ще не добігла вона й до кінця свого лісу, як зачулися вже нові постріли.

"Пізно! Буде пізно! — подумала Вербинка з відчаєм. — Може, вже там є прибиті, підстрелені, що потребують негайної помочі? А поки я поверну з подругами, у тих бідолашних створінь відлетить життя!"

Тоді вона заспівала дзвінким, мов срібним голоском. Вона кликала Хух:

— Біжіть швидше, сестрички, до сусідніх лісів. Кличте Мавок: Ясининку, Дубовинку, Вільхівку, Кленівку та Шипшиночку. Сьогодні у нас буде багато нещасних. Боюся, що сама не вправлюся...

Й тільки вона проказала ті слова, маленькі зелені Хухи вже покотили з лісу, мов перекотиполе, в різних напрямах. А Вербинка узліссям полинула назад, щоб бути позад мисливців, бо там вона сподівалася найшвидше знайти поранених та конаючих.

Вона пролетіла повз молодих і старих панів, одягнених в мисливські вбрання та зелені брилі. Пролітаючи навпростець, черкнулася об одного пса, що мало її не вкусив, бо почув, як запахло біля нього її довге синє волосся. Далі пролинула над лісниковою хаткою, де вона так часто

бувала. Там жив добрий лісник, що ніколи не уражав звірів, поважав Лісовика, жалів і малих Хух, а її, Мавку, дуже любив. Навіть часом ставив для неї на пеньку у мисочці молочну кашку...

Тепер лісникова хата була порожня. Самого ж лісника угледіла Вербинка попереду мисливців з рушницею напоготові та двома псами на ретязі.

Чула вона, як знову вибухнули постріли, як жалібно заскиглив підбитий Зайчик. "Князю! Князю!" — кричав він, немовби просив його пожаліти. Чула все нові й нові постріли й почала уважно шукати під кущами.

Під старим, спорохнявілим дубом її спіткав Лісовик. Він був сумний, роздратований. Його світлі блакитні очі палали, як сині вогники в печі, кулаки було затято так, що аж довгі кігті впивалися в руки.

— Доню! — тихо озвався він до неї. — Поклич собі допомоги. Буде багато лиха.

— Я вже покликала, тату. Послала Хух.

— То й добре. Не гай же часу... Ой, нароблять сьогодні ті безбожники великого нещастя... Багато їх, багато... Я тим часом піду попередити Водяника та Русалок. Може, хтось забіжить до води помирати...

Він сперся на свою сукувату патерицю й тихо посунув до болота.

А Мавка Вербинка вже угледіла пораненого Зайчика. Він закопався у мох, й тільки по тому, як нервово здригалося його тільце, можна було впізнати, що там є хтось живий. Вербинка обережно підважила мох. Наполоханий Зайчик аж напнувся з останніх сил, щоб втікати, але, поглянувши каламутними очима, побачив Вербинку й тихо застогнав:

— Убили, убили мене, сестричко Вербинко!..

— Куди ж тебе поранено, Зайчику-Вуханчику? — спитала вона.

Зайчикові було перебито задню ніжку й прострелено бока. Вербинка швиденько знайшла чисту, суху порхавку, притрусила йому рани, на ніжку намотала листу подорожника й обв'язала плискуватою, мов бинда [1], травинкою. Потім спинила кількох подорожніх пухнатих джмеликів, щоб вони дали хворому свого солодкого білого меду, а з великого листа ведмежого вуха набрала водиці й напоїла пораненого. Йому стало легше.

———————

[1] Бинда — стрічка.

— Велике спасибі тобі, сестрице! Прикрий же тепер мене добренько мохом та листом, а зверху поклади більшу суху гілляку, щоб не витяг мене відціль якийсь забіглий пес, — попрохав Зайчик-Вуханчик.

Вербинка зробила все, що було треба, й слабий задрімав. Тоді Мавка ще наказала ракшам та сойкам нікуди відсіль далеко не відлітати, аж поки не скінчаться лови. Коли б же заблудив сюди якийсь пес, загадала пташкам крутитися в нього перед носом й відманити його з того місця, де лежав немічний, постреляний Зайчик-Вуханчик...

Багато було праці Мавкам того дня у лісі. Було підбито чимало тихих Зайчиків, підстрелили ловці й хитру Лисичку, заскочили пси й цілу родину Куріпок: одних самі впіймали, інших мисливці повбивали, інших тільки поранили. Та й після того дня було багато праці вже самій Мавці-Вербинці, бо треба ж було й далі доглядати поранених, аж поки вони не видужають.

Але ж ще того-таки дня, коли був лов у лісі, трапилася з нею значна пригода. Довелося їй зробити те, що рідко робить невидима сила: мусила вона вперше в житті об'явитися перед людиною.

Коли вже Мавка перев'язала та подала першу допомогу кільком пораненим, натрапила вона на молоду дику Кізочку. Та стояла на трьох ніжках майже на чистій прогалині, так що її здалеку міг побачити кожний.

— Тікай, дурненька! Ховайся мерщій в хащу!.. Ти ж чуєш, що в лісі мисливці та собаки, — гукала їй ще здалеку Вербинка.

— Чую й знаю, але ж я не можу! — заплакала бідна Кізонька. — Я вскочила в терновий кущ, і він пороздирав мені ніжки. Я не можу рушити далі — так мені болить і пече! — нарікала вона.

Мавка знала, що кози, й справді, не можуть стрибати на трьох ногах. Вона підбігла до козеняти, швиденько перев'язала йому ніжку й, підтримуючи збоку, повела його до кущів. В той момент на поляну виткнувся лісник. Він побачив, як шкандибає Кізочка й кинувся до неї. Звісно, Мавки він не бачив.

Вербинка знала, що він — добрий. Але ж тепер, коли довкола була стрілянина, коли вже люди повбивали стільки звірів, вона страшенно злякалася. Бо ж знала вона й те, що на полюванні й добрі люди стають жорстокими, а пролита кров викликає в них лихий запал, що підштовхує їх до вбивства безневинних створінь. Й не могла вона стерпіти: заступила собою Кізоньку, а сама об'явилася перед лісником.

Лісник остовпів, побачивши перед собою незвичайно красну дівчину, що з'явилася не знати звідки. Здивовано дивився він в її темні очі, що були, як фіалки або фіалова тінь; дивився на довге темно-синє волосся, що відблискувало, як гайвороняче крило, любувався з її довгих світло-

зелених шат. А тим часом вона простягла до нього ніжні, білі, як лілеї, руки, й він почув голос, неначе задзвонили навколо сині дзвіночки:

— Дядечку! Прошу вас, змилуйтесь над нею! Вона ж така молоденька, живе всього тільки чотири місяці, така гарна й тендітна! Вона ж нікому не робить шкоди!..

Лісник все ще стояв нерухомо.

— Ти — Мавка? — спитав він, нарешті отямившись.

— Так, я — Мавка з цього лісу. Зовуть мене — Вербинка. Ви ж — добрий, я це знаю. Це ж мені виносите ви молочної кашки на пеньок. А я оберігаю та пильную всіх звірят у вашому лісі. Пожалійте мені цю Кізочку; дуже вас прошу, дядечку!..

— Добре! — промовив схвильований лісник, у якого розм'якло серце. У людей завше м'якшає серце, коли у них щось ласкаво просить гожа дівчина. — Добре! Я візьму її до себе й сховаю до свого хліва. Там вона перебуде, поки одужають її ніжки, а потім я знову випущу її в ліс. Не бійся, у мене ніхто її не займе.

Він ласкаво погладив перелякану Кізочку, взяв її на руки й поніс до своєї хатинки.

Коли лісник оглянувся ще раз, Мавки вже не було видко. Тільки він вчув, як продзвенів її ніжний голосок.

— Спасибі вам, дядечку. Як я рада, що ви такий добрий!..

Лісник відніс козеня додому й сховав його в хліві. Але ж, коли скінчилися лови й до нього в двір посходились пани мисливці, то один багатий панич угледів Кізочку. Дуже вона йому сподобалася, й закортіло йому відвезти її до міста. От і напосівся він на лісника, щоб той конче

йому продав те звірятко. Давав за неї великі гроші, навіть загрожував лісникові різними прикростями. Таж лісник не схотів ні за що її продати.

— Це Мавчина Вербинчина Кізочка, доньки нашого Лісовика. Сама Вербинка просила мене її захистити. А я дав їй своє слово, що вигою Кізоньку й випущу в ліс.

— Мало що! То ж Мавка, не людина. Для неї ваше слово нічого не важить, все одно, що сказати на вітер.

— Нехай для неї й не важить, так зате моє слово важить для мене. Коли даєш якусь обітницю, то мусиш її додержати, — відповів лісник твердо.

З того часу всі лісові мешканці ще дужче полюбили свого доброго лісника. Зайчики ніколи не гризли дерев у його садочку, Лисичка не крала його курей, а пташки чисто-начисто оббирали з його дерев всю гусінь та нищили шкідливих комах...

По тій пригоді минуло багато часу. Аж ось одного дня забігло до того лісу кілька здорових сірих Вовків, що їх розпудили мисливці аж в московських лісах. Осіли вони тут й почали хазяйнувати, як вдома. То Зайчиків ловлять, то Кізочку роздеруть. Одне слово, не стало життя тихим, мирним звіряткам від тих зайд — розбійників московських. Лісовик на них сварився, й Мавка та інші невидимі лісові сили умовляли їх, щоб вони пішли, відкіль прийшли. А Вовки тільки облизуються та глузують.

— Нам, — кажуть, — тут краще, як дома! Бо ваші Зайці та Кози ще не вчені. От ми їх і повчимо, щоб краще бігали...

Та недовго вони панували. Як тільки помітив добрий лісник, що в його лісі хижаки-зайди завелися, то й почав їх висліджувати. Вже аж трьох підстрелив. Однак останні не тікають. Тільки стали хитріші й вискусовують [2] від лісника. Тоді лісник і каже собі:

———————

[2] Висксовують — тут: ховаються, уникають.

— Ну, ви хитрі, та й я ж не дурний. Побачимо, хто кого перемудрить!

Узяв він лопату, пішов у саму хащу та й викопав там велику глибоченну яму, таку, що була вона зверху вужча, а зісподу ширша.

Потім понакладав зверху тонкого хмизу й рясно притрусив жовтим листом, бо вже тоді був підзимок й багато листя з дерев пообпадало. Одне слово, так він хитро все те зробив, що ніхто б не впізнав, де та "вовча яма". Тільки ж, щоб туди Вовків тягнуло, поклав у середину принаду: великий шматок старого сала.

Минуло день чи там два, аж чує лісник зі свого двору, що виють Вовки. Прислухався — саме там, де він викопав на них яму.

"Ну, це вже певне якийсь туди вскочив!" — міркує він.

Та й закортіло йому подивитися, дарма, що вже був вечір і в лісі стало зовсім поночі. Вхопив він рушницю та й подався. Прийшов до того місця й почав обережно підходити до ями. Та й помилився, не догледів! Як шугне зненацька однією ногою! Не втримався й полетів сам у ту вовчу пастку.

Що його робити? Яма глибока, вилізти не можна, бо ж нема за що зачепитися. А в ямі темно-претемно. І бачить він, що в тій пітьмі десь у кутку немов дві маленьких жаринки жевріють... Аж серце йому захолонуло, бо вгадав він одразу, що там вкупі з ним і Вовк сидить. Мерщій вхопився він за рушницю, а потім й помислив:

"Ну, що ж як я в пітьмі промахнуся, не заб'ю того ірода одразу, а тільки пораню?! Тоді ж він, підстрелений, живцем мене заїсть!.."

Так-от, і не стрелив він у Вовка, а вистрілив угору, в повітря. Думав, що тим і вовка настрашить та й, може, хтось почує той постріл та й допоможе йому з ями видряпатись.

Але ж сидить він та й сидить, а ніхто йому на поміч не йде. Вистрелив він іще раз, а далі й боїться, бо лишився в нього тільки один набій. Отож, коли б Вовк захотів на нього плигнути, то не було б йому чим і відбитися.

Засумував той лісник. А далі як загукає:

— Рятуйте ж хоч ви мене, лісові духи!

Почули те сусідні Хухи та мерщій по Мавку Вербинку. Аж її нема дома: пішла в сусідні ліси прощатися з подружками, бо вже надходила зима, а Мавки швидко мусили лягати спати аж до весни.

Але ж, хоч як далеко була Вербинка, почула вона ще перший постріл в своєму лісі й мерщій полетіла додому. Думала, що, може, знову почалися гони й знову їй доведеться піклуватися пораненими звірами.

Коли ж вона підлітала до лісу, то вчула й другий постріл. А тут назустріч їй викотились Хухи й розповіли, що сталося.

Вербинка подалася просто до ями. Хутчій поскидала хмиз та листя. Й коли там стало видніше, бо саме сходив місяць, побачила свого доброго лісника з Вовком. Кинулася вона тоді мерщій до свого батька.

— Тату, — каже, — швидше рятуйте лісника!

Лісовик одразу туди, та як налетить на дерево, що стояло біля самої ями, так і повалив його. Деревина упала на вовчу яму, а його віти попадали аж в глибінь. Тоді лісник вхопився за галузки й по них видрався нагору...

Не було чого йому й розпитувати. Знав він добре, що навколо ями всі дерева були міцні, їх і вітер би не звалив, не те, щоб самі собою могли падати. Таж того вечора й вітру жодного не було. Отож він враз зрозумів, що врятувала його не хто інша, як Мавка Вербинка, за те, що колись він захистив її Кізоньку.

Так вони й поквиталися. Тільки ж лісник хотів, щоб його було зверху. Взяв він ціле відро молока та корець пшона. Наварив величезний чавун каші, притрусив цукром та корицею й поставив увечері на пеньок...

Ото був веселий бенкет у лісі тої ночі... Аж мені шкода, що мене туди не покликали!

Бо хто ж таки не любить молочної каші з корицею?!